

Kantoci D.¹

Pregledni rad

Uzgoj crvenog i crnog ribizla

Sažetak

Ribizl je voćna vrsta sa kvalitetnim, visokovrijednim plodovima koji se konzumiraju svježi ili se prerađuju. Ribizl se uglavnom uzgaja u kućnim vrtovima za kućne, osobne, potrebe domaćinstva, dok je proizvodnja na veliko vrlo mala ili nikakva, što je šteta jer postoje dobri uvjeti za uspješan uzgoj ovog voća.

Ključne riječi: ribizl crveni, ribizl crni, sadnja, izbor terena, sadni materijal.

Crveni ribizl (*Ribes rubrum*) voćna je vrsta koja se lako uzgaja. Plodovi se konzumiraju svježi ili se prerađuju. Plodovi su različitih oblika i veličine. Crni ribizl (*Ribes nigrum*) uzgaja se zbog plodova koji se prerađuju.

Plodovi i prerađevine od ribizla vrlo su dobre kvalitete i vrlo su dobro prihvaćeni svugdje od strane potrošača. Uzgojni sistem i tehnologija berbe razlikuju se kod crvenog i crnog ribizla po tome što se crveni ribizl bere ručno, a crni mehanizirano. Bez obzira na to, biljke se uzgajaju na sličan način.

Sadnice ribizla mogu imati dugi eksploatacijski vijek. Nasadi koji se dobro njeguju mogu biti produktivni 10 i više godina.

Izbor parcele za uzgoj ribizla

Ribizl najbolje uspijeva na terenima koji su potpuno izloženi suncu i pri dobroj prozračnosti. Osim toga, potrebno je osigurati dovoljno vlage i zaštitu od vjetera i mraza. Visoke ljetne temperature (iznad 30°C) u dužem trajanju mogu uzrokovati oštećenja na listu ribizla. Na mjestima gdje su ovakve temperature uobičajene mogu se postaviti zakloni. Dok niske temperature tijekom zime rijetko uzrokuju oštećenja na ribizlu, promjenjive temperature tijekom zime i ranog proljeća za posljedicu imaju oštećenja na izbojima.

Neophodno je da ribizl ima zimski period mirovanja da bi imao normalan prirast i proizvodnju. S početkom pune dormancije, krajem jeseni, neophodno je da biljka provede 800 do 1600 sati na temperaturi između 0 i 7,2°C. Zato treba izabrati lokacije na kojima se ovi uvjeti sigurno mogu ispuniti.

Vrijeme između prvog proljetnog mraza i prvog jesenskog mraza vrlo je važno pri izboru lokacije.

Ribizl najbolje uspijeva na terenima na kojima 120 do 150 dana nema mraza. Kod perifernih lokaliteta može se javiti potreba za navodnjavanjem putem umjetne kiše, što može biti skupa investicija.

Prednost sadnje na terenima okrenutim prema sjeveru ili sjeveroistoku također su veće u usporedbi sa ranijim dozrijevanjem biljaka koje se uzgajaju na južnim stranama. Ribizl cvate vrlo rano u proljeće, prije mnogih drugih voćnih vrsta, tako da slaba cirkulacija zraka u nasadu i pojava mraznih džepova može u proljeće izazvati oštećenja cvjetova. Temperatura zraka između -2 i 0° C može oštetiti otvorene cvjetove. Dobra cirkulacija zraka u nasadu također smanjuje mogućnost pojave brojnih gljivičnih bolesti.

Slab protok zraka povećava zračnu vlagu oko listova i plodova, što pogoduje razvoju bolesti izboja i truljenju plodova izazvanog gljivicama, osobito pepelnicom. Međutim, prejak vjetar, osobito zimi, može dovesti do lomljenja i sušenja izboja. Ova se oštećenja mogu umanjiti postavljanjem vjetrobrana, iako je potrebno da oni budu dovoljno propusni, kako bi se ublažili udari vjetera. Vjetrobrane treba postaviti uz nagib, paralelno sa nasadom kako se ne bi ometala ventilacija i povećala opasnost od mraza. Ovi vjetrobrani služe i kao zavjetrina.

Divlje vrste iz roda *Ribes* koje rastu uz parcele također mogu biti problem. One su pogodno stanište za štetnike, a često su izvor virusa i gljivičnih patogena. Ako ste u mogućnosti, uklonite ih u krugu od 200 m od nasada.

Tlo i priprema tla

Ribizl najbolje rodi na dubokoj, prohladnoj, dobro dreniranoj pjeskovitoj ilovači koja dobro zadržava vlagu, čiji sadržaj organske tvari iznosi najmanje 3% i pH vrijednost 5,5 do 7,9. Ribizl bolje podnosi teža tla od drugih voćnih vrsta, iako treba izbjegavati mjesta na kojima se suvišna vlaga zadržava u zemlji.

Vrlo lagana tla također treba izbjegavati kako bi se smanjio negativan učinak suše i stres izazvan visokim temperaturama.

Inicijalna plodnost tla ne bi trebala biti u prvom planu pri izboru lokacije, jer se sastav tla može popraviti prije sadnje. Tijekom godine prije sadnje trebalo bi načiniti analizu

¹ Darko Kantoci, dipl.ing.agr.

tla i prema potrebi prilagoditi sadržaj kalcija, fosfora i kalija. Minimalni sadržaj kalcija ne bi trebao biti ispod 1000 ppm i ne iznad 150 000 ppm. Količina natrija iznad 500 ppm može negativno utjecati na prirast. Na kiselost tla može se utjecati dodavanjem vapna kako bi se povećao pH ili sumpora kako bi se pH smanjio. Vapno ili sumpor unose se u tlo barem godinu dana unaprijed kako bi se postigao željeni učinak.

Pripremu tla trebalo bi započeti godinu do dvije prije sadnje kako bi se povećao sadržaj organske tvari u tlu, uskladila kiselost tla, uklonili problemi sa korovom i osigurale odgovarajuće sadne gredice. Višegodišnje korove potrebno je suzbiti prije sadnje. Oni se mogu suzbiti intenzivnom primjenom agrotehničkih mjera, iako kemijska sredstva daju bolje rezultate.

Primjena herbicida barem dva tjedna prije početka pripreme tla obično je učinkovita. Lakše je suzbiti korov prije sadnje nego nakon formiranja nasada.

Štetnici poput *Phyllophaga*, *Agriotes sputator*, kao i nematode, mogu predstavljati problem. Jednogodišnji usjevi, kao što je kukuruz, pšenica ili raž umanjuju ove probleme. U ove svrhe može se primijeniti fumigacija tla, ali ona uključuje upotrebu kemikalija i posebnu opremu. U postupku fumigacije treba zatražiti pomoć stručnjaka.

Ribizlu odgovara veći sadržaj hranjivih tvari, što se može osigurati unošenjem svježeg stajnjaka ili sijanjem površinskih usjeva. Najčešće se koristi stajnjak, koji je i najučinkovitiji, ali se hranjive tvari mogu osigurati i iz drugih izvora, što podrazumijeva adekvatnu primjenu, u cilju smanjenja korova (konjski stajnjak) i ograničio sadržaj dušika (gnojivo peradi). Preporučena doza po ha je oko 50 tona u godini prije sadnje. Kao alternativa

može se primijeniti kompost, ali se onda mora dodati dušično gnojivo (12,5 kg/t) kako bi se materijal razgradio. Za povećanje hranjivih tvari, popravljjanje strukture tla i povećanje sadržaja dušika preporučuje se sjetva površinskih usjeva.

Neven i sudanska trava utjecat će na smanjenje nematoda i potisnut će korov. Mahunarke će regulirati sadržaj dušika, a ostali će usjevi ugušiti ili ukloniti korov. Međutim, ne preporučuje se sjetva

lucerne. Većina površinskih usjeva uspijeva jednako dobro kao i ribizl pod istim uobičajenim uvjetima tla.

Žitarice i trave smanjiti će količinu dušika u tlu i osloboditi će ga vlastitim raspadanjem. Gnojenje se provodi na temelju analize tla uz dodavanje 20 do 25 kg/ha čistog dušika, popravljjanjem kiselosti, fosfora i kalija prije sjetve površinskih usjeva.

Površinski usjevi obično se zaoru kasno u jesen u godini prije sadnje (trave) ili u ljeto (mahunarke ili jednogodišnji usjevi).

Izbor sadnog materijala

Vrlo je važno nabaviti sadni materijal visoke kvalitete i zdravstveno ispravne. Sadnja neće biti uspješna ako se ovaj uvjet ne ispuni. Sadni materijal treba nabaviti u pouzdanom rasadniku koji prodaje sadnice sa certifikatom, čime se osigurava pouzdanost u zdravstvenom smislu. Ribizl se tradicionalno za komercijalnu proizvodnju dobiva zrelim reznicama koje se uzimaju u jesen, nakon opadanja lišća. Zelene reznice se mogu dobiti sredinom ljeta, u toku vegetacije.

Kao što je ranije rečeno, uzgajaju se dvije vrste ribizla, crveni i crni. Crveni obuhvaća sorte sa varijantama crvene boje plodova (ružičaste ili bijele do boje šampanjca). Crveni ribizl obično se uzgaja za potrošnju u svježem stanju, dok je crni usmjeren za preradu. Po pitanju skladištenja postoje znatne varijacije među sortama, ali plodovi obično mogu ostati u dobrom stanju više tjedana ako su osigurani povoljni uvjeti čuvanja.

Na tržištu većinom bolje prolaze krupniji plodovi, osobito crvenog ribizla, iz više razloga, uključujući naklonost kupaca krupnijim plodovima i olakšanu berbu.

Postoji i nekoliko sorata crnog ribizla sa krupnim i slatkim plodovima pogodnim za konzumaciju u svježem stanju.

Surveying study

Cultivation of red and black currant

Summary

Currant plant is a fruit species with high quality fruits which are consumed fresh or processed. Currant plant is mostly cultivated in gardens for personal, domestic needs, whereas wholesale production is insignificant or there isn't any. It is a pity because there are good conditions for successful production of this fruit.

Key words: *red currant, black currant, planting, choosing terrain, planting material*